

K PROBLÉMOM ZAMESTNANOSTI VYSOKOŠKOLSKY KVALIFIKOVANÝCH ŽIEN — ABSOLVENTIEK VŠP V NITRE, V POĽNOHOSPODÁRSTVE SSR

J. BAKŠA

Zabezpečovanie rovnoprávneho postavenia žien voči mužom vo všetkých úsekoch národného hospodárstva a spoločenského života je základným atribútom budovania socialistickej spoločnosti. Prakticky sa odráža v celom rade zákonných opatrení a v súčasnosti už i v pozitívnych, emancipačných výsledkoch. Pravda, dostatočné uvedomovanie zrovnoprávnenia vo vedomí jednak samotných žien, ale i celej spoločnosti — všetkých ľudí, či inštitúcií, to už nie je jednoduchý spoločenský jav, ako by sa to na prvý pohľad zdalo. Príčin je viacero. V príspevku sa zmienime aspoň o niektorých v súvislosti so zamestnaním vysokoškolsky kvalifikovaných žien v poľnohospodárstve.

V prvom rade ide o príčiny vyplývajúce:

— z historickej podmienenosti spôsobenej kapitalizmom v podobe súkromno-vlastníckych vzťahov (pozostatky vo vedomí ľudí) a silného religiózneho konzervativizmu, v ktorom žena nielen, že bola podriadená svojmu mužovi, ale bola stavaná do neprekonateľnej ekonomickej a personálnej závislosti (rodinného patriarchátu).

V druhom rade ide:

— o vplyvy určitých azda „degradujúcich“ názorov súčasnej buržoáznej spoločnosti zvyrazňovaním zvláštností ženského organizmu.

Tieto názory z časti ovplyvňujú myslenie ľudí i našej súčasnej spoločnosti. Vyúsťujú v tvrdeniach, že „žena patrí do kuchyne“, alebo... (Draťová 1947) „povolanie vlastne vraj vzdáva ženu od rodiny a v túžbe po vonkajších úspechoch s činnosťami prevažne mimo rodiny sa stáva duševne plytkejšia, stráca korene svojej prirodzenosti“. Pochopiteľne v konkrétnej podobe sa to odráža vo vyhranenom delení „mužských a ženských“ prác, najmä v poľnohospodárstve (v RV pracuje približne 80 % žien) a v domácnosti, ale aj v subjektívnom posudzovaní pri prijímaní žien do zamestnania a čo je ešte horšie, aj v diferencovanom nepriaznivom odmeňovaní voči mužom.

V podstate však tieto charakteristické znaky kapitalistickej spoločnosti sa postupne strácajú a socialistickej spoločnosti si kladie ako jednu z prvoradých úloh znižovať existujúcu rozpornosť na minimum, medzi postavením ženy v spoločnosti, v spoločenskej práci a jej postavením v rodine.

Vlastne sa takto uvádza do života jedna z najprogresívnejších téz Engelsa: „Porobenie ženy vzniklo ako historická kategória a historicky zanikne spolu s odstránením príčin, ktoré ju uviedli v život“.

Už v 5. päťročnom pláne sa osobitne počíta s výrazným uplatnením žien a využitím ich schopností vôbec, v celom spoločenskom živote (Pravda 1971) „treba lepšie využívať kvalifikáciu žien, zaraďovať ich na náročnejšie a zodpovednejšie miesta a zabezpečovať zvyšovanie ich kvalifikácie. Je potrebné pre ne vytvárať vhodné pracovné príležitosti i pracovné prostredia a utvárať ovzdušie pochopenia pre problémy a starosti zamestnaných žien“.

Zámer nášho príspevku v súvislosti so zamestnaním vysokoškolsky vzdelaných žien v poľnohospodárstve vlastne nadväzuje priamo na jednu z úloh Smerníc XIV. zjazdu KSČ k piatemu 5 RP rozvoja národného hospodárstva na roky 1971 až 1975.

Už v úvode sme uviedli, že proces „oslobodenia“ ženy nie je jednoduchý, bez problémov, najmä ak socialistická spoločnosť musí trpezlivo, ale premyslene a cieľavedome odstraňovať zábrany upevňované po stáročia rôznymi prostriedkami niekdajšej vládnucej spoločnosti ako vo sfére materiálnej tak aj duchovnej, ale aj spoločenskej.

Zamestnanosť žien vo vývoji nášho štátu má síce svoje dávne tradície, avšak bola do značnej miery ovplyvňovaná rozdielnym historickým vývojom Slovenska (silno agrárny) a Čiech (viac priemyselný). Na vývoj zamestnanosti žien poukazuje aj Kontšeková (1968), keď zdôrazňuje skutočnosť, že naša socialistická spoločnosť prostredníctvom ekonomickej aktivity žien umožňuje skutočné oslobodenie ženy a stavia ju na roveň muža, na roveň plnoprávneho člena socialistickej spoločnosti.

Z tab. I je zrejмый stúpajúci trend zvlášť v poľnohospodárstve a lesníctve, ako i v školstve a umení. Ak sa však doteraz zachovali isté retardačné činitele, ovplyvňujúce vyrovňovanie „rozdielností“ medzi mužmi a ženami, musíme pri ich posudzovaní zákonite prihliadať na historické zvláštnosti vývoja spoločenských javov a procesov, ktoré v podmienkach SSR postihujú osobitne sféru poľnohospodárskej výroby.

I. Prehľad podielu žien z ekonomicky aktívnych osôb Slovenska podľa O. Kontšekovej 1968. — Survey of the proportion of women in the total number of economically active persons in Slovakia (according to Kontšeková 1968)

Odvetvie	Podiel žien v rokoch (v %)			
	1921	1930	1950	1961
Priemysel	18,0	19,0	27,0	29,7
Poľnohospodárstvo a lesníctvo	22,9	24,2	21,3	42,1
Veda a výskum	55,1	31,0	28,7	32,1
Školstvo a umenie	36,2	40,1	49,4	59,6

Preto jeden z hlavných cieľov metodologického prístupu bol špecifikovať problémy vzhľadom na zamestnanosť vysokoškolsky kvalifikovaných žien, v súvislosti s rastúcimi nárokmi socializačného procesu poľnohospodárstva v podmienkach SSR vôbec.

Vzorku tvorili všetky absolventky od vzniku VŠP v Nitre nachádzajúce sa v praxi (podľa evidencie rozmiestnenia absolventov, vedenej na Ústave praxe VŠP), to znamená 1146 absolventiek, čiže 100% zastúpenie. Výskum bol uskutočnený v prvej polovici r. 1971. Okrem štúdia dokumentov (evidencia na dekanátoch) bola použitá ako technika sociologického pozorovania anketa a interview s vybratými absolventkami v jednotlivých krajoch a podnikoch. Návratnosť ankety bola 44,5 % (510 respondentov) a pre spracovanie vo výpočtovom stredisku VŠP v Nitre (prevedené triedenie I. a II. kategórie), bolo použitých 85,4 % (436 respondentov). Zvyšok 14,6 % (80 ankiet) z počtu vrátených, bol vyradený ako materiál pre strojové spracovanie nepoužiteľný.

Cieľ výskumného zámeru a pracovné hypotézy:

Za cieľ sme si stanovili získať poznatky:

- o rozmiestnení vysokokvalifikovaných pracovníkov – žien, v socialistických poľnohospodárskych podnikoch v rámci SSR,
- ich využívanie v poľnohospodárskej praxi, prípadné zistenie problémov, s ktorými sa pracovníčky v praxi stretávajú.

Predpokladáme, že ich rozmiestnenie vzhľadom k prvovýrobe (JRD a ŠM) a k ostatným odvetviam poľnohospodárskych a potravinárskych organizácií (včítane

nadpodnikových, školstva a výskumu) je, čo do počtu a potreby nerovnomerné a nie vždy adekvátne vzhľadom k zaujímaniu riadiacich pozícií.

Dá sa ďalej uvažovať o odvetviach poľnohospodárskej výroby, v ktorých ženy (vysokoškolsky vzdelané pracovníčky) získavajú prevahu ako muži, napr. v administratívne, v školstve a potravinárstve. Ich ďalší odborný rast a uplatnenie je okrem iných činiteľov ovplyvňovaný najmä rodinnými starosťami, pracovným prostredím a sociálno-kultúrnymi podmienkami životného prostredia.

ROZMIESTNENIE VYSOKOŠKOLSKY VZDELANÝCH PRACOVNÍČOK — ŽIEN V SOCIALISTICKOM POĽNOHOSPODÁRSTVE

Jedným z dôležitých momentov očakávaného vplyvu VTR aj v poľnohospodárstve je možnosť uplatňovania sa žien (v dôsledku rozvíjajúcej sa mechanizácie a automatizácie) aj na takých pracoviskách, ktoré boli doménou mužov. Táto skutočnosť má však aj druhú stránku. Vyžaduje si nielen sústavné vylepšovania kvalifikačných predpokladov žien, ale aj skutočné rešpektovanie kvalifikácie poľnohospodárskymi podnikmi a vytváranie predpokladov ich ďalšieho odborného rastu. O to viac to platí pre vysokokvalifikované pracovníčky, do ktorých spoločnosť počas štúdia vložila vysokú čiastku spoločenských nákladov. Interesantné bude, aké je doterajšie rozmiestnenie pracovných síl — poľnohospodárskych inžinierok v poľnohospodárstve. Ukazuje sa, že podľa sektorov vo výrobných systémoch v rámci SSR je rozmiestnenie nasledovné:

Najsilnejšie sú zastúpené inžinierky (absolventky VŠP) v iných systémoch (ako ďalej uvádza delenie) 30,7 %, na JRD 17,8 %, v nadpodnikových a riadiacich organizáciach 16,1 %, v školstve 15,2 %, vo výskume 12,2 % a na ŠM 8 %. Zaujímavé je, že v prvovýrobe na JRD a ŠM pracuje 25,8 % inžinierok z celkového počtu absolventiek VŠP, pokiaľ inžinierov — mužov 46,6 % teda o 20,8 % viac. Zistenie na jednej strane vyjadruje vyššie zastúpenie mužov inžinierov v prvovýrobe ale ukazuje aj na ďalší problém, že prevažne títo zastávajú riadiace pozície (predsedovia JRD, riaditelia ŠM) — ženy inžinierky sú len výnimkou, hoci v poľnohospodárskej výrobe (v prvovýrobe) je v súčasnosti totálna prefeminizácia pracovníkov. Táto skutočnosť — príčinnosť takéhoto stavu, by si však žiadala osobitné riešenie, ako samostatný problém. (Pozn. autora: Problém skúmame v rámci diplomového zadania v podmienkach SSR.) Pre úplnosť faktov uvádzame ešte zrovnanie v nadpodnikových a riadiacich organizáciach socialistického poľnohospodárstva, kde je pomer mužov a žien (poľnohospodárskych inžinierov — absolventov VŠP) takýto: 15 : 16 (v %) — pomer určený z počtu respondentov reprezentatívnej vzorky. Aj tu by sa však žiadala analýza príčin vyššieho počtu zaujímania riadiacich, vedúcich pozícií mužov, oproti ženám, čo tento pomer nevystihuje, lebo hovorí z hľadiska kvantifikácie v prospech žien, bez ohľadu akú funkciu zastávajú. Pre nedostatok empirických faktov zatiaľ naň len upozorňujeme. Ostáva totiž otázkou, či možno zodpovedne predpokladať, že žena inžinierka na každom úseku výroby môže rovnocenne úspešne zastávať vedúci pozíciu ako muž, najmä ak existujú ešte subjektívne a objektívne príčiny, ktoré sťažujú jej ekonomickú efektívnosť, na ktoré upozorňujeme v ďalšej časti tohto príspevku.

Pri posudzovaní účelnosti rozmiestnenia poľnohospodárskych inžinierok nemožno vynechať ani poznatok v súvislosti s administratívno-politickým územným rozdelením SSR. Nemáme na mysli len poznatok súvisiaci s problémami značne diferencovaných podmienok prekonávania rozdielností vo vývoji socialistického poľnohospodárstva, ale aj historickú cdlišnosť agrárneho vývoja SSR voči ČSR

od vzniku nášho štátu. To sa pochopiteľne odráža v rámci jednotlivých krajov, nielen v kvantitatívnej, ale aj v kvalitatívnej stránke zabezpečovania kvalifikovanými pracovníkmi. Pokiaľ napr. vo Východoslovenskom kraji pracuje 92, čo je 21,9 % zo vzorky respondentov, v Stredoslovenskom kraji 118, čo je 27,0 % a v Západoslovenskom kraji 222, čo je 51,1 %. Výsledky ukazujú jednoznačne v prospech Západoslovenského kraja viac ako dvakrát, čo vlastne na jednej strane pozitívne korešponduje s potrebami tohto kraja ako najproduktívnejšej oblasti poľnohospodárskej výroby v SSR.

Menej však pozitívne s potrebou vysokokvalifikovaných pracovníkov v ostatných krajoch v súvislosti so zámermi dostatočného využívania existujúceho pôdneho fondu na báze racionalizácie práce a vedeckých poznatkov s potrebou ďalšieho zúrodňovania pôdy (Východoslovenskej nížiny a časti južného Slovenska), ako i plnenia úlohy: vyrovnať existujúce rozdielnosti a urýchliť nástup na socialistickú poľnohospodársku veľkovýrobu, ktorá sa bez dostatku kvalifikovaných pracovníkov úplne rozvíjať nemôže. Príčinu stavu v prospech Západoslovenského kraja nemožno vidieť len v produkčnosti kraja a rozdielnosti historického vývoja, ale aj v ďalších skutočnostiach:

— v Západoslovenskom kraji je hlavné mesto SSR a VŠP v Nitre, ako i rôzne centrálné a iné riadiace inštitúcie poľnohospodárskeho a potravinárskeho komplexu, preto časť inžinierok nachádza zamestnanie v týchto organizáciach (nami uvádzané, inde až 30,7 %) časť pracovníčok inžinierok sa zamestnáva povedľa svojich manželov. Ak nie v poľnohospodárskom, alebo potravinárskom podniku, tak aspoň v podniku národného hospodárstva príbuzného odvetvia a zvyšok vyhľadáva v určitom smere priaznivejšie sociálno-kultúrne podmienky, i mimo poľnohospodárstva, čo Západoslovenský kraj poskytuje vzhľadom na priemysel a iné centrálné úrady vo zvýšenej miere ako iné kraje SSR.

Táto skutočnosť však poukazuje aj na inú stránku — široké spoločensko-ekonomické uplatnenie absolventiek VŠP v praxi, ale zároveň aj na potrebu vylepšovania sociálno-kultúrnych podmienok priamo v prvovýrobe, rovnomerne vo všetkých krajoch. Potvrdila sa vlastne hypotéza, že rozmiestnenie absolventiek VŠP, v praxi je nerovnomerné s potrebou nielen jednotlivých krajov, ale aj s potrebou adekvátneho začlenenia v jednotlivých sektoroch — pričom sa presúva ťažisko do nadpodnikových riadiacich organizácií, ale aj do oblasti označenej ako „iné“, ako sú výpočtové strediská, potravinárstvo, mliekárstvo atď. Zaujímanie riadiacich pozícií inžinierkami — ostáva zatiaľ problematické a bude si vyžadovať hlbšiu analýzu, empirického zisťovania a príčinnosti existujúcej skutočnosti s ohľadom na subjektívne ale objektívne príčiny.

NIEKTORÉ ŠPECIFICKÉ ZVLÁŠTNOSTI VYUŽÍVANIA

VYSOKOKVALIFIKOVANÝCH ŽIEN V TVORIACOM SA AGROKOMPLEXE

S prechodom nášho poľnohospodárstva na socialistickú poľnohospodársku veľkovýrobu, súvisia nielen nároky na aplikáciu vedecko-technických poznatkov vo výrobnom procese, nároky na kvalifikačnú štruktúru pracovníkov všetkých stupňov, ale aj nároky na vytváranie možností plného, rovnakého uplatnenia sa i podľa pohlavia. Existuje celý rad odvetví v národnom hospodárstve, kde prevláda v súčasnosti práca žien (ako výsledok subjektívnych i objektívnych predností) napr. textilný priemysel, školstvo atď. Interessantnou ostáva otázka, či možno podobnú preferenciu predpokladať aj u poľnohospodárskych inžinierok. Z reprezentatívneho zisťovania absolventov VŠP v Nitre v praxi (v ňom je

zahrnutá aj naša vzorka inžinierok — podrobnejšie pozri Zborník zo zjazdu absolventov VŠP v Nitre, z príležitosti 25. výročia vzniku VŠP, 1971) podľa vyjadrenia respondentov možno dôjsť k týmto poznatkom:

- najlepšie uplatnenie nachádzajú poľnohospodárske inžinierky v administratíve a v riadiacich nadpodnikových organizáciach (potvrďuje 47 % opýtaných)
- ďalej veľmi dobré uplatnenie dosahujú v potravinárstve (vyjadruje názor 27 % respondentov)
- dobré možnosti sa naskytajú v mliekárstve (udáva 16 % respondentov)
- uplatnenie v rastlinnej a živočíšnej výrobe udáva 6 % respondentov a
- inde 1 %.

Priaznivejšie vyjadrenie vzhľadom k prvovýrobe je v odvetví rastlinnej výroby oproti živočíšnej výrobe. Dá sa predpokladať, že táto skutočnosť vyplýva nielen z prevádzky v objektoch ŽV v pracovných dňoch, cez nedele a sviatky, ale i dochádzania ráno a večer do stredísk, ktoré sú spravidla vzdialené od obce, čo je pre ženy menej vyhovujúce.

Ak sa k týmto problémom pridružujú ešte starosti s rodinou (eventuálne so zakladaním rodín — nájsť vhodného partnera pre život), prípadné ťažkosti so sociálno-kultúrnymi zariadeniami, službami, je pochopiteľné, že časť inžinierok hľadá výhodnejšie uplatnenie i mimo poľnohospodárstva, kde relatívne, najmä socio-kultúrne podmienky sú priaznivejšie. Zo sumarizovaných empirických faktov sa potvrdzuje, že vývoj k socialistickej poľnohospodárskej veľkovýrobe si vynucuje v určitých oblastiach, ako v administratíve, v potravinárstve, v mliekárstve uprednostňovanie žien. Nejde však o „výsadu“, skôr o ekonomicko-profesionálne a špecifické využitie schopností, a z akceptovania ťažkostí vyplývajúcich z dvojakej roly, ktorú žena — poľnohospodárska inžinierka plní, v spoločenskej práci a v rodine ako matka.

Zavádzanie veľkovýrobných foriem práce bude klásť zmenené nároky i na odbornú prípravu vysokokvalifikovaných odborníkov — pochopiteľne i žien. Ukazuje sa napr. taká potreba u zootechnikov, ale aj ekonómov, v smere poznávania práce s ľuďmi, zvyšovania poznatkov riadiacej práce, ale zvyšovania nárokov i na obsluhu mechanizačných a automatických zariadení. To všetko sa v plnom rozsahu dotýka samotnej prípravy budúcich inžinierov, najmä ak v 1. ročníku školského roku 1971/1972 na PEF VŠP v Nitre je viac ako polovica poslucháčok žien. Potvrďuje sa vlastne fakt, že v posledných rokoch aj v poľnohospodárstve na vysokých školách cítiť „explóziu záujmu ženskej vzdelanosti“, čo vlastne do určitej miery navodila situácia, keď ženy v odbornom a strednom vzdelaní prvýkrát v histórii ČSSR získali prevahu nad mužmi. Tento poznatok sa shoduje i s tvrdením Bauerovej (1971) a to predovšetkým vo vzťahu k mladšiemu obyvateľstvu. Dokazuje to i štatistický prehľad Srba (1967). V r. 1950 pripadla na šesť mužov s vysokoškolským vzdelaním jedna žena s vysokoškolským vzdelaním, v r. 1961 klesol tento pomer na 4 : 1 a v r. 1970 je tento pomer 2 : 1.

Pomer mužov a žien — absolventiek VŠP v Nitre je uvedený v tab. II (Bakša 1971).

Z prehľadu vidieť vo vzdelanostnej štruktúre ukazovatele v prospech mužov (v r. 1966/71 ide o pomer zhruba 7 : 2). Súčasný stúpajúci záujem žien o štúdium na vysokých poľnohospodárskych školách však ukazuje na možnosti znižovania pomerného rozdielu počtu mužov a žien v prospech žien. Zároveň však poukazuje na požiadavku vytvárania priaznivých podmienok pre uplatnenia sa inžinierok v celom novotvoriacom sa agrokomplexe v súlade s celospoločens-

II. Prehľad absolventov VŠP v Nitre od jej vzniku (abs. j. uvádzané na základe údajov respondentov). — Survey of the graduates from the University of Agriculture, Nitra, since its origin (abs. u. indicated on the basis of the data obtained from the respondents)

Fakulta	do r. 1950		1951—55		1956—60		1961—65		1966—71	
	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž
Agronomická	9	—	97	11	299	34	482	134	315	112
Prevádzkovo-ekonomická	5	—	5	1	102	7	588	92	273	57
Mechanizačná	1	—	—	—	2	1	3	—	85	2
Spolu:	15	—	102	12	403	42	1073	229	673	171

Pozn.: Výrazné zvýšenie absolventov počas r. 1961—65 je spôsobené TŠIVŠ „Trojročné špecializované inžinierske vysokoškolské štúdium“ — doškolením praktikov.

kým záujmom tak, aby absolventky VŠP našli plné uplatnenie — rovnocenné s mužmi pri maximálnych možnostiach plnenia si aj povinností voči rodine.

V príspevku si nenárokujeme úplné vyčerpanie tak zložitého problému, ako je zamestnanosť žien s vysokoškolským vzdelaním v socialistickom poľnohospodárstve. Upozorňujeme len na niektoré faktografické poznatky z doterajšieho ich rozmiestnenia a výsledkov ich pôsobenia v praxi, ako i na problémy súvisiace s ich výraznejším využívaním v celom dotvárajúcom sa agrokomplexe. Žiada sa však zvlášť upozorniť na tento okruh problémov:

1. Existuje zatiaľ nerovnomerné rozmiestnenie vysokokvalifikovaných pracovníkov vzhľadom na potreby poľnohospodárstva nie len v prvovýrobe, ale aj v nadpodnikových riadiacich organizáciách, najmä rozdielnosť podľa potrieb jednotlivých krajov. (Najnepriaznivejšia je situácia vo Východoslovenskom kraji, ako potreby mužov tak aj žien s vysokoškolským vzdelaním.)

2. Využívanie vysokokvalifikovanej sily, zaradovanie žien — poľnohospodárskych inžinierok v praxi treba zosúladiť s novými nárokmi tvoriaceho sa agrokomplexu v intenciách plného zabezpečovania úloh vytyčených piatym 5RP. Tomuto musí predchádzať už príprava na vysokých poľnohospodárskych školách, ale aj perspektívne plánovanie využívania ľudských zdrojov MPaV SSR. Možnosti ich uplatňovania v praxi musia byť systematicky sledované aj samotnou vysokou školou, najmä v smere rastúcich požiadaviek praxe.

3. Poľnohospodárske podniky a ostatné podniky agrokomplexu musia zabezpečovať sústavné vytváranie priaznivých sociálno-kultúrnych podmienok tak, aby sa čo najviac znižovala existujúca rozpornosť voči žene, medzi spoločenskou prácou a jej postavením i povinnosťou voči rodine. Zlepšenie podmienok by vytvorilo nielen predpoklad výraznejšieho zaujímania riadiacich socio-profesionálnych pozícií v praxi, ale aj možnosť ďalšieho odborného vzdelávania (postgraduálne štúdium je zatiaľ v poľnohospodárstve — najmä vo vzťahu k prvovýrobe, výlučne „doménou“ mužov).

Literatúra

- BAKŠA J., 1971, Výsledky sociologického prieskumu o absolventoch VŠP v Nitre. In: Zborník zo zjazdu absolventov VŠP — Nitra.
 BAUEROVÁ J., 1971, „Mýtus“ ženy za socializmu? Nová Mysl 3 : 375.
 DRATVOVÁ A., 1947, Duše dnešní ženy. Praha.

KONTŠEKOVA O., 1968, Sociálno-ekonomické aspekty zamestnanosti žien. Bratislava.

MARX K., ENGELS B., Vybrané spisy — Praha 1950 : 215-216.

SRB V., 1967, Demografická príručka. Praha.

XIV. zjazd KSČ: Pravda, Praha 1971.

Došlo dňa 12. 1. 1972

K problémom zamestnanosti vysokoškolsky kvalifikovaných žien — absolventiek VŠP v Nitre, v poľnohospodárstve SSR

Problémy zamestnanosti žien v socialistickom poľnohospodárstve si vyžadujú zvláštnej pozornosti. Prechod na socialistickú poľnohospodársku veľkovýrobu ovplyvňujú objektívne zákony — vývoj socialistických výrobných síl a vývoj socialistických výrobných vzťahov, ale aj subjektívna schopnosť jednotlivcov či skupín, vedenia a riadenia podnikov, postupne sa zbavovať nedostatkov i v hodnotení a nežadúceho „diferencovania“ potreby mužov a žien, ktoré ako dedičstvo minulosti zostalo vo vedomí ľudí z niekdajšieho postavenia ženy v spoločnom.

Príspevok je preto zvlášť orientovaný na poľnohospodárstvo, na špecifikovanie problémov vysokoškolsky kvalifikovaných žien — absolventiek VŠP v Nitre — v praxi, v rámci SSR. Dôraz je kladený na ich rozmiestnenie v socialistických poľnohospodárskych podnikoch, ich využívanie v poľnohospodárskej praxi a na identifikovanie aspoň niektorých ťažkostí s ktorými sa v praxi najviac stretávajú.

Osobitná pozornosť je venovaná ich uplatňovaniu vo vzťahu k prvovýrobe (JRD a ŠM) ako i zaujímaniu socioprofesionálnych pozícií i v nadpodnikových organizáciách dotvárajúceho sa agrokomplexu. Na základe niektorých špecifických poznatkov a empirických faktorov, ukazuje sa potreba hlbšieho rozpracovania a skúmania tejto problematiky — a to je základný poznatok konštatovaný v príspevku.

К проблемам занятости квалифицированных женщин с высшим образованием — выпускниц С.-х. института Нитра в сельском хозяйстве ССР

Проблема занятости женщин в социалистическом сельском хозяйстве требует особого внимания. Переход к социалистическому крупному с.-х. производству зависит от объективных законов — от развития социалистических производительных сил и производственных отношений, а также от субъективной способности лиц или групп, от руководства предприятий, постепенного устранения недостатков при оценивании и нежелательном «дифференцировании» запросов мужчин и женщин, оставшееся в сознании людей как наследие прошлого из-за прежнего положения женщины в обществе.

Поэтому статья ориентирована, в первую очередь, на сельское хозяйство, на спецификацию проблем женщин с высшей квалификацией — выпускниц С.-х. института в Нитре — на практике, в рамках ССР. Подчеркивается их размещение в социалистических с.-х. предприятиях, их использование в с.-х. практике, идентифицированы по крайней мере некоторые трудности, с которыми они чаще всего встречаются на практике.

Особое внимание уделяется их занятости в первичном производстве (ЕСХК и госхозы), их социально-профессиональной позиции, месту в вышестоящих организациях завершающегося агрокомплекса. На основе некоторых специфических данных и эмпирических фактов установлена потребность в более глубокой разработке и изучении данной проблематики — это основной факт, констатированный в статье.

On the Problems of the Employment of the Women — Graduates from the University of Agriculture, Nitra, in the Agriculture of the Slovak Socialist Republic

The problems connected with the employment of women in socialist agriculture require special attention. The transition to the large-scale socialist agricultural production is subject to objective laws and regularities — the development of the socialist production forces and the development of the socialist production relations;

however, at the same time much importance is attached to the subjective ability of individuals or groups and management of enterprises to get rid of drawbacks even in evaluation, and to remove the undesirable „differentiation“ of the requirement for men and women which has remained in the minds of the people as a consequence of the position of women in the society in the past.

It is for the reason mentioned above that the paper is primarily focused on agriculture, on the specification of the problems of women — graduates from the University of Agriculture, Nitra, in practical work environments within the Slovak Socialist Republic. Emphasis is laid on their distribution in the socialist agricultural enterprises, on the use of their work in farming practice and on the identification of, at least, some difficulties most frequently encountered by women in practical agricultural work.

Special attention is focused on the role of women in relation to primary farm production (Unified Agricultural Co-Operatives and State Farms) as well as on the assumption of socioprofessional posts in the above-enterprise organizations of the agro-industrial complex which is now being completed. Some specific findings and empirical facts demonstrate the need for more detailed examination and elaboration on these problems — this is the basic finding stated in the paper.

Zu Problemen des Beschäftigungsgrades hochschulqualifizierter Frauen — Absolventinnen der Landwirtschaftlichen Hochschule in Nitra, in der Landwirtschaft der SSR

Probleme des Beschäftigungsgrades der Frauen in der sozialistischen Landwirtschaft erfordern eine besondere Aufmerksamkeit. Der Übergang zur sozialistischen landwirtschaftlichen Großproduktion wird nicht nur von objektiven Gesetzen — der Entwicklung der sozialistischen Produktionskräfte und der Entwicklung der sozialistischen Produktivbeziehungen beeinflusst, sondern auch von der subjektiven Fähigkeit der Einzelnen oder der Gruppen, der Führung und der Leitung der Betriebe, auch die, die Bewertung betreffenden Mängel und die, als Erbschaft der Vergangenheit von der damaligen Stellung der Frau in der Gesellschaft im Bewußtsein der Menschen überlebende „Differenzierung“ des Bedarfes an Männer und Frauen, zu beseitigen.

Der Beitrag ist daher besonders auf die Landwirtschaft, auf die Spezifizierung der Probleme hochschulqualifizierter Frauen- Absolventinnen der Landwirtschaftlichen Hochschule in Nitra — in der Praxis, im Rahmen der SSR orientiert. Es wird ihre Verteilung in sozialistischen landwirtschaftlichen Betrieben, ihre Ausnutzung in der landwirtschaftlichen Praxis und die Identifizierung von wenigsten einigen Schwierigkeiten, auf die sie meistens in der Praxis stoßen, betont.

Besondere Aufmerksamkeit wird ihrer Geltendmachung in Beziehung zur Urproduktion (LPG, Staatsgüter) sowie dem Einnehmen von sozioprofessionellen Positionen auch in überbetrieblichen Organisationen des sich endgültig formenden Agrokompleses gewidmet. Aufgrund einiger spezifischen Erkenntnisse und empirischen Faktoren zeigt sich der Bedarf einer mehr ausführlichen Bearbeitung und Untersuchung dieser Problematik — und das ist die in dem Beitrag konstatierte Grunderkenntnis.

Adresa autora:

Ing. Jan B a k š a, CSc., Vysoká škola poľnohospodárska, Nitra
